

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทนี้เป็นการนำเสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานภาพทางการศึกษาของประชาชนในหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อ.พ.) และหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน (ป.ชด.) ไทย - พม่า บ้านห้วยน้ำขาว ตำบลบ้านเก่า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อศึกษาสภาพการศึกษาในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียนในหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อ.พ.) และหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน (ป.ชด.) ไทย-พม่า บ้านห้วยน้ำขาว ตำบลบ้านเก่า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี
3. เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการการศึกษาของประชาชนในหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อ.พ.) และหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน (ป.ชด.) ไทย - พม่า บ้านห้วยน้ำขาว ตำบลบ้านเก่า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงพรรณนา โดยมีขั้นตอนสำหรับดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทางการศึกษาของประชาชน ได้แก่ประชาชนในบ้านห้วยน้ำขาว จำนวน 316 ครัวเรือนในปี พ.ศ. 2532 (กระทรวงมหาดไทย, 2532) เนื่องจากมีประชาชนอาศัยอยู่ในบ้านห้วยน้ำขาวในปี พ.ศ. 2534 ทั้งหมดจำนวน 193 ครัวเรือน การสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 % ได้จำนวน 97 ครัวเรือน แต่ผู้วิจัยได้สุ่มและสัมภาษณ์ครัวเรือนทั้งหมดจำนวน 104 ครัวเรือน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย
2. กลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียน ได้แก่ บุคคลที่เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเจาะจง ใช้เกณฑ์เลือกผู้ที่เกี่ยวข้องกับหมู่บ้าน อ.พ. และป.ชด. หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในหมู่บ้านห้วยน้ำขาว จำนวน 25 คน

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการการศึกษาของประชาชน ได้แก่ (1) ผู้รับการศึกษา คือประชาชนในหมู่บ้านห้วยน้ำขาวในปี พ.ศ.2534 จำนวน 1,054 คน (ที่ทำการพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองกาญจนบุรี, 2534) ลุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสุ่มประมาณค่าของ YAMANE เมื่อประชากร 1,500 คน ระดับความเชื่อมั่น 95 % คติขนาดความคลาดเคลื่อน 0.10 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 94 คน (Taro Yamane, 1967) สำหรับงานวิจัยนี้ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 112 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (2) ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับหมู่บ้านออป.และปชต.บ้านห้วยน้ำขาว หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับศึกษาในบ้านห้วยน้ำขาว จำนวน 25 คน โดยวิธีการเลือกเจาะจง

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 3 แบบคือ

4.1 แบบสอบถามสถานภาพทางการศึกษาของประชาชน

4.2 แบบสัมภาษณ์ทางการศึกษาของหมู่บ้าน

4.3 แบบสอบถามปัญหาและความต้องการการศึกษาของประชาชน

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือที่กล่าวแล้วตามข้อ 4 เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และเข้าไปอาศัยอยู่ในบ้านห้วยน้ำขาวเป็นเวลา 30 วัน (17 กันยายน - 16 ตุลาคม 2534)

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การพรรณนาตีความวิเคราะห์ข้อมูลแล้วจัดเป็นหมวดหมู่ หรือใช้ค่าแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

1. สถานภาพทางการศึกษา

ประชาชนส่วนใหญ่คือร้อยละ 81.67 (N=311) มีสถานการรู้หนังสืออ่านออกเขียนได้ จบการศึกษาลงสุดระดับการศึกษาภาคบังคับคือร้อยละ 66.78 ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษาต่อคือร้อยละ 91.96 ประชาชนที่ไม่ได้รับการศึกษาต่อส่วนใหญ่ไม่ต้องการการศึกษาต่อร้อยละ 98.25 และประชาชนที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้(ร้อยละ 16.40) ในจำนวนนี้ต้องการอ่านออกเขียนได้เพียงร้อยละ 27.45 โดยใช้รูปแบบและวิธีการเรียนโดยจัดกลุ่มเรียนทุกวันในช่วงเวลาเย็นประมาณ 2-3 ชั่วโมง โดยใช้สถานที่ของโรงเรียนบ้านห้วยน้ำขาว ให้ครูอาสาสมัครเป็นผู้สอน

2. สถานการศึกษาในระบบโรงเรียน

บ้านห้วยน้ำขาวมีโรงเรียนในหมู่บ้านเพียงแห่งเดียวคือโรงเรียนบ้านห้วยน้ำขาว เปิดสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 มีจำนวนนักเรียนทั้งหมดจำนวน 265 คน ในปีการศึกษา 2534 เป็นนักเรียนชาย 138 คน นักเรียนหญิง 127 คน จำนวนบุคลากรในปีการศึกษา 2534 ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 13 คน เป็นชาย 4 คน หญิง 9 คน และนักการภารโรง 1 คน

ด้านอาคารสถานที่ที่ใช้จัดการศึกษา มีจำนวนเพียงพอและมีสภาพใ้การได้ตามความต้องการ สกเว้นแล้ว

ด้านงบประมาณการศึกษาที่ได้รับ พบว่า โรงเรียนบ้านห้วยน้ำขาวได้รับงบประมาณเพียงพอต่อความต้องการ

ด้านวัตถุประสงค์หลักในการให้การศึกษาแก่หมู่บ้านของโรงเรียนบ้านห้วยน้ำขาว พบว่าเป็นไปตามหลักการและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง น.ศ. 2533) หลักการคือ เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อปวงชน การศึกษาเพื่อชีวิต การศึกษาเพื่อเอกภาพของชาติ

ส่วนวัตถุประสงค์เน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะเพื่อพัฒนาตน พัฒนาอาชีพ และพัฒนาสังคม

ด้านโครงการศึกษา การฝึกอบรม การสาธิต การให้ความรู้ แผนงานที่สนับสนุนหรือส่งเสริมวัตถุประสงค์หลักของหมู่บ้าน อพป. และปชด.

บ้านห้วยน้ำขาว พบว่า โรงเรียนบ้านห้วยน้ำขาวไม่มีโครงการ การฝึกอบรม การสาธิต การให้ความรู้ หรือแผนงานที่สนับสนุนหรือส่งเสริมวัตถุประสงค์หลักของหมู่บ้าน อพป. และ ปชด. บ้านห้วยน้ำขาว ส่วนมากโรงเรียนบ้านห้วยน้ำขาวจะให้การส่งเสริมหรือสนับสนุนในกรณีที่หน่วยงานอื่นมาจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในบ้านห้วยน้ำขาว โดยโรงเรียนให้ใช้สถานที่ อาคารต่าง ๆ บุคลากร หรือนักเรียนเข้ารับการการศึกษา

3. สถานศึกษานอกระบบโรงเรียนของบ้านห้วยน้ำขาว

หน่วยงานที่ให้ศึกษานอกระบบโรงเรียนแก่บ้านห้วยน้ำขาวตั้งแต่เป็นหมู่บ้าน อพป. และปชด. มีจำนวน 10 หน่วยงาน คือ ที่ว่าการอำเภอเมืองกาญจนบุรี ที่ทำการปกครองจังหวัดกาญจนบุรี สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองกาญจนบุรี สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองกาญจนบุรี ส่วนมาเลเซียที่ 2

กิ่งอำเภอคำมะขามเตี้ย ที่ทำการพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองกาญจนบุรี
ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดกาญจนบุรี หน่วยวิชาการศูนย์สงครามพิเศษ
หน่วยเฉพาะกิจพัฒนาพื้นที่ชายแดนไทย-พม่าจังหวัดกาญจนบุรี โรงเรียนลารณ์ช่าง
กาญจนบุรี

จำนวนบุคลากรที่ให้การศึกษานอกระบบโรงเรียนในปี พ.ศ. 2534
มีจำนวน 172 คน เป็นบุคลากรของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด
กาญจนบุรีมากที่สุด

ด้านผู้รับการศึกษาอกระบบโรงเรียนของประชาชนใน
บ้านห้วยน้ำขาวประกอบด้วย ผู้นำท้องถิ่น กลุ่มสตรีและแม่บ้าน ชุวชน เชาวชน
และประชาชนทั่วไป

ด้านอาคารสถานที่ของหน่วยงานที่จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนใน
บ้านห้วยน้ำขาวประกอบด้วย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 แห่ง ศูนย์เกษตรและสหกรณ์
1 แห่ง สถานีอนามัย 1 แห่ง มาเลเรียคลินิก 1 แห่ง บ้านพัก 3 หลัง
ห้องสมุด 1 แห่ง อาคารเอนกประสงค์ 1 หลัง อาคารสำนักงาน 1 หลัง
หอกระจายข่าว 2 แห่ง ธนาคารข้าว 1 แห่ง อาคารทั้งหมดอยู่ในสภาพดี
ใช้การได้ตามความต้องการ ยกเว้นศูนย์เกษตรและสหกรณ์และธนาคารข้าว อยู่ใน
สภาพดี แต่ไม่ได้ใช้การ

ด้านงบประมาณการศึกษาที่ได้รับ พบว่า หน่วยงานส่วนใหญ่ที่ให้
การศึกษานอกระบบโรงเรียนแก่บ้านห้วยน้ำขาวจะได้รับงบประมาณการศึกษาเพียงพอ
ด้านแผนงานหลักที่จำเป็นต่อการพัฒนาหมู่บ้าน อปป. และปชด.

บ้านห้วยน้ำขาวประกอบด้วย โครงการธนาคารข้าว โครงการด้านสาธารณสุข
โครงการจัดการศึกษาออกโรงเรียนแบบกลุ่มสนใจ โครงการจัดการศึกษาผู้ใหญ่
แบบเบ็ดเสร็จ โครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก โครงการปลูกป่า
โครงการส่งเสริมการเพาะปลูก โครงการสัตว์ขนาดเล็กในหมู่บ้าน โครงการ
อนุรักษ์ดินและน้ำ และโครงการฝึกอบรมวิชาการเกษตร

ด้านวัตถุประสงค์หลักของหน่วยงานที่จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน
ในบ้านห้วยน้ำขาวแต่ละหน่วยงานจะให้การศึกษานอกระบบโรงเรียนที่สนับสนุนหรือ
ส่งเสริมวัตถุประสงค์หลักของหมู่บ้าน อปป. และปชด. แต่ละด้านคือด้านการปรับปรุง
เศรษฐกิจของหมู่บ้าน มีหน่วยงานที่ให้การศึกษานอกระบบโรงเรียนประกอบด้วย

สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองกาญจนบุรี ที่ทำการพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองกาญจนบุรี
 ด้านการพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีหน่วยงานที่ให้การศึกษาอบรม
 โรงเรียนคือที่ว่าการอำเภอเมืองกาญจนบุรี ด้านพัฒนาบริการทางสังคมของหมู่บ้าน
 มีหน่วยงานที่ให้การศึกษาอบรมโรงเรียนประกอบด้วยสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ
 เมืองกาญจนบุรี ส่วนมาเลเรียที่ 2 กิ่งอำเภอท่ามะขามเตี้ย ด้านการสร้าง
 ความปลอดภัยถาวรของหมู่บ้าน มีหน่วยงานที่ให้การศึกษาอบรมโรงเรียน
 ประกอบด้วย หน่วยงานพื้นที่เฉพาะกิจชายแดนไทย - พม่า จังหวัดกาญจนบุรี
 ที่ทำการปกครองจังหวัดกาญจนบุรี หน่วยงานวิชาการศูนย์สงครามพิเศษ
 ด้านโครงการศึกษา มีกิจกรรม แผนงาน การสาธิตหรือให้ความรู้
 ที่สนับสนุนหรือส่งเสริมวัตถุประสงค์หลักของหมู่บ้าน อนุ. และปชด. บ้านห้วยน้ำขาว
 สรุปได้ดังนี้

ด้านปรับปรุงเศรษฐกิจของหมู่บ้าน ประกอบด้วย การสาธิต
 การทำปุ๋ยหมักโดยใช้สารเร่ง โครงการอนุรักษ์ดินและน้ำ โครงการปลูกหม่อน
 เลี้ยงไหม โครงการขยายพันธุ์ปลาน้ำจืด การให้ความรู้การปลูกฝ้ายแบบครบวงจร
 การให้ความรู้การปลูกไม้ผลไม้ยืนต้นพันธุ์ดี โครงการส่งเสริมอาหารสัตว์และ
 การป้องกันโรคสัตว์ โครงการสถาปนากลุ่มเกษตรกร โครงการธนาคารข้าว

ด้านการสร้างความปลอดภัยถาวรของหมู่บ้าน ประกอบด้วย
 การฝึกอบรมการรักษาความปลอดภัยถาวรของหมู่บ้าน การฝึกอบรมอาสาพัฒนาและ
 ป้องกันตนเอง การฝึกอบรมยุวชนชายแดนเพื่อความมั่นคง การฝึกอบรม
 เยาวชนชายแดน

ด้านการพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยของหมู่บ้าน
 ประกอบด้วย การฝึกอบรมคณะกรรมการหมู่บ้าน แผนงานการประชุมคณะกรรมการ
 หมู่บ้าน

ด้านการพัฒนาบริการทางสังคมของหมู่บ้าน ประกอบด้วย
 แผนงานสาธารณสุข การอบรมผู้สื่อข่าวสาธารณสุข (ผสส.) การอบรมอาสาสมัคร
 สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) การอบรมผู้นำเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภคและ
 การป้องกันอุบัติเหตุ การอบรมอาสาสมัครมาเลเรียประจำหมู่บ้าน (อมม.) และ
 โครงการพึ่งตนเองในการป้องกันไข้มาเลเรีย (พปม.)

ด้านหลักสูตรวิชาชั้นมัธยมศึกษาและการรณรงค์ผู้ไม่รู้หนังสือ
ประกอบด้วยหลักสูตรวิชาชั้นมัธยมศึกษาส่งเสริมสวช ช่างยนต์เล็ก การตัดเย็บ
เสื้อผ้าและการถนอมอาหาร และโครงการรณรงค์ผู้ไม่รู้หนังสือ

4. ปัญหาและความต้องการการศึกษาของประชาชน

ปัญหาการศึกษาในระบบโรงเรียนคือการไม่มีโรงเรียนมัธยมศึกษา
ในหมู่บ้าน โรงเรียนประถมศึกษาที่มีผู้บริหารคุณภาพไม่เหมาะสม ครูสอนไม่
ตรงความถนัด นักเรียนมีความลำบากในการเดินทางและสุขภาพไม่ค่อยดี ล้วนมีไม่
เพียงพอต่อการใช้งาน อาคารเรียนมีที่รอน้ำฝนชำรุดทุกอาคาร และไม่มีกรรมการ
ศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา

ปัญหาการศึกษานอกระบบโรงเรียน พบว่า การศึกษาด้านปรับปรุง
เศรษฐกิจของหมู่บ้านคือ การให้การศึกษาหรือการอบรมต่าง ๆ ไม่เพียงพอ และ
ประชาชนไม่มีเวลาว่างเข้ารับการศึกษหรือการอบรมต่าง ๆ การศึกษาด้านสร้าง
ความปลอดภัยถาวรของหมู่บ้านคือประชาชนไม่ได้ใช้ความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมให้
เกิดประโยชน์ได้ และประชาชนบางคนยังไม่สนใจพร้อมทั้งเข้าใจเนื้อหาวิชาที่ให้
ความรู้ การศึกษาด้านพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยและการศึกษาด้านพัฒนา
บริการทางสังคม คือการให้การศึกษาหรือการอบรมต่าง ๆ ไม่เพียงพอ การศึกษา
ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการช่วยเหลือตนเองในการพัฒนาหมู่บ้าน คือ
ประชาชนขาดความสามัคคีไม่ค่อยเสียสละเวลาว่างเพื่อส่วนรวมและผู้นำหมู่บ้านขาด
ลักษณะการเป็นผู้นำ

ความต้องการการศึกษาตามความคิดเห็นของผู้ให้การศึกษาและ
ประชาชนมีความเห็นสอดคล้องกันกล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการ
การศึกษาด้านการศึกษาในระบบโรงเรียนของหมู่บ้านมากที่สุด ความต้องการ
การศึกษาของประชาชนอันดับต่อมาคือความรู้ด้านปรับปรุงเศรษฐกิจของหมู่บ้าน และ
ความรู้ด้านพัฒนาบริการทางสังคมของหมู่บ้าน ถ้าพิจารณาแต่ละด้านจะสรุปได้ดังนี้

ด้านการศึกษาในระบบโรงเรียนของหมู่บ้าน พบว่า ประชาชน
และผู้ให้การศึกษา ต้องการให้โรงเรียนบ้านห้วยน้ำขาวเปิดสอนเป็นเวลา 9 ปี
มากที่สุด รองลงมามีความต้องการให้โรงเรียนบ้านห้วยน้ำขาวสอนเน้นวิชาขั้นเพื่อ
ประกอบอาชีพ

ด้านปรับปรุงเศรษฐกิจของหมู่บ้าน พบว่า ประชาชนและผู้ให้การศึกษาต้องการมีความรู้ในการประกอบอาชีพและความรู้เพื่อให้มีอาชีพมั่นคงมากที่สุด ความต้องการการศึกษาของประชาชนอันดับต่อมาคือความรู้ในการเพิ่มรายได้ให้สูงขึ้น ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ และความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช

ด้านการสร้างความปลอดภัยถาวรของหมู่บ้าน พบว่า ประชาชนและผู้ให้การศึกษาต้องการมีความรู้เกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมากที่สุด ความต้องการการศึกษาของประชาชนอันดับต่อมาคือความรู้เกี่ยวกับการส่งข่าวสารกับราชการเมื่อเกิดเหตุร้ายแรง ความรู้เกี่ยวกับการฝึกทบทวนการรักษาความปลอดภัย

ด้านการพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยของหมู่บ้าน พบว่าประชาชนและผู้ให้การศึกษาต้องการความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้ง ความรู้เกี่ยวกับการบริหารหมู่บ้าน อปป. และปชด. และความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมืองการปกครองท้องถิ่น

ด้านการพัฒนาบริการทางสังคมของหมู่บ้าน พบว่า ประชาชนและผู้ให้การศึกษาส่วนใหญ่ต้องการความรู้เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพอนามัยขั้นพื้นฐาน และการปฐมพยาบาล ความรู้เกี่ยวกับการใช้ยาประเภทต่าง ๆ ความรู้เกี่ยวกับอนามัยแม่และเด็กและความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหารให้ถูกสุขลักษณะและเพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย

ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการช่วยเหลือตนเองในการพัฒนาหมู่บ้าน พบว่าประชาชนและผู้ให้การศึกษาส่วนใหญ่ต้องการความรู้เกี่ยวกับการร่วมมือกันเพื่อพัฒนาหมู่บ้านและความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้าน

สำหรับลักษณะการศึกษาตามความต้องการของประชาชน บ้านห้วยน้ำขาวตามความคิดเห็นของผู้ให้การศึกษาและประชาชนส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกันกล่าว คือฤดูกาลที่ประชาชนต้องการการศึกษาส่วนใหญ่คือฤดูร้อน อยู่ระหว่างเดือนมิถุนายน - พฤษภาคม จำนวนวันเวลาที่ต้องการการศึกษายู่ระหว่าง 7 - 15 วัน จำนวนชั่วโมงต่อวันคือ 3 ชั่วโมงต่อวัน ช่วงระยะเวลาที่ต้องการคือช่วงเย็น สถานที่ที่ต้องการให้ใช้จัดการศึกษาคือโรงเรียนบ้านห้วยน้ำขาว และรูปแบบและวิธีการจัดการศึกษาที่ประชาชนต้องการคือการจัดฝึกอบรม มีการบรรยาย การสาธิตและการปฏิบัติ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจที่ผู้วิจัยจะนำมาอภิปรายดังนี้

1. สถานการณ์หนังสือของประชาชน

1.1 สถานการณ์หนังสือของประชาชนจากผลการวิจัยพบว่าประชาชนอ่านออกเขียนได้ร้อยละ 81.67 ในขณะที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้สำรวจพบว่า มีประชาชนอ่านออกเขียนได้ร้อยละ 95 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2531) ที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะการวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างอายุ 15 - 50 ปี และอาศัยอยู่ภายในหมู่บ้านปี พ.ศ.2534 เพียง 193 ครัวเรือน และแยกเป็นหมู่บ้านหัวน้ำขาวเพียงแห่งเดียว แต่การศึกษาหมู่บ้านหัวน้ำขาวของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ใช้กลุ่มตัวอย่างอายุ 14 - 50 ปี มีครัวเรือนจำนวน 316 ครัวเรือน ในปี พ.ศ.2531 ประชาชนในหมู่บ้านหัวน้ำขาวประกอบด้วยชาวกะเหรี่ยง ที่เข้ามาอาศัยอยู่และทำมาหากินอยู่ก่อนแล้ว ต่อมาบริษัทได้เปิดสัมปทานการทำเหมืองแร่ ทำให้ราษฎรไทยเป็นจำนวนมากซึ่งมาจากที่ต่าง ๆ อพยพถิ่นฐานเพื่อทำงานเป็นลูกจ้างของบริษัททำเหมืองแร่ เมื่อบริษัทหมดสัมปทานทางราชการได้จัดตั้งเป็นหมู่บ้าน ปชด. และอพย. ราษฎรเหล่านี้จึงปักหลักตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่ในหมู่บ้านนี้ และในขณะนั้นบ้านหัวน้ำขาวประกอบไปด้วย บ้านหัวน้ำขาวและบ้านตะเคียนงาม ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ.2532 บ้านตะเคียนงามได้แยกออกมาจากบ้านหัวน้ำขาวเพื่อตั้งเป็นหมู่ที่ 10 และจากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้านพบว่าประชาชนจะมีการเคลื่อนย้ายออกจากหมู่บ้านเพื่อไปทำงานนอกหมู่บ้านอยู่ตลอดเวลา

1.2 การรับการศึกษาต่อของประชาชน จากผลการวิจัยพบว่าประชาชนได้รับการศึกษาต่อร้อยละ 8.04 ไม่ได้ได้รับการศึกษาต่อร้อยละ 91.96 และประชาชนที่ไม่ได้รับการศึกษาต่อ ไม่ต้องการได้รับการศึกษาต่อร้อยละ 98.25 ที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะประชาชนมีเศรษฐกิจไม่ดีเพราะรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำมากโดยอาชีพรับจ้างเฉลี่ย 14,000 บาท อาชีพทำไร่เฉลี่ย 32,000 บาท (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2531) ประกอบกับราคาสินค้าอุปโภคและบริโภคภายในหมู่บ้านมีราคาสูงกว่าปกติเพราะเป็นชนบทห่างไกลและทุรกันดาร พ่อค้าจึงคิดรวมค่าน้ำกับราคาสินค้า ประชาชนจึงคิดเพียงแต่จะประกอบอาชีพเพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้นและมั่นคงทำให้ไม่สนใจที่จะรับการศึกษาต่อ (แห่งเมฆประยูร, 2534)

2. สถานการศึกษาในระชนโรงเรียนของหมู่บ้าน

โรงเรียนบ้านห้วยน้ำขาวมีครูจำนวน 13 คน และนักเรียน 265 คนจำนวนห้องเรียน 10 ห้อง เมื่อเทียบกับเกณฑ์การคำนวณอัตรากำลังข้าราชการครูของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (กค.) คือ อัตราส่วนครู 1 คน ต่อนักเรียน 25 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษา 1 ห้องต่อนักเรียน 40 คน ถ้านักเรียนมีเกิน 40 คน แต่ไม่เกิน 80 คน ก็จัดเป็น 2 ห้อง ตามลำดับไปตามสูตรการคำนวณ สูตร 1 อัตรากำลังครู = $\frac{\text{ห้องเรียน} \times 40}{25}$

$$\text{สูตร 2 อัตรากำลังครู} = \frac{\text{จำนวนนักเรียนทั้งหมด}}{25}$$

เมื่อได้ค่าสมบรูณ์แล้วจึงนำสูตร 1 + สูตร 2 แล้วหารด้วย 2 ผลลัพธ์ที่มีจุดทศนิยม ตั้งแต่ 0.1 ขึ้นไปให้ปัดเป็นจำนวนเต็ม (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู, 2528) อัตราส่วนครูต่อนักเรียนของโรงเรียนบ้านห้วยน้ำขาวจะได้จำนวน 14 คน แต่โรงเรียนบ้านห้วยน้ำขาวไม่มีครูสนับสนุนการสอนซึ่งตามเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียนที่มีจำนวนห้องเรียน 6 - 11 ห้อง นักเรียน 120 - 359 คน สามารถมีครูสนับสนุนการสอนได้ 1 คน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2522) เป็นที่น่าสังเกตว่า จำนวนครู 13 คน เป็นครูหญิงส่วนใหญ่คือ 9 คน ทำให้การสอนกลุ่มวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัยไม่ค่อยได้ผลเท่าที่ควร อีกประการหนึ่งด้านตัวครูคือครูส่วนใหญ่สอนไม่ตรงความถนัดของตนเอง เช่น ครูจบวิชาเอกภาษาไทยแต่มาสอนวิชาภาษาอังกฤษ ครูจบวิชาเอกเครื่องแต่งกายแต่มาสอนคณิตศาสตร์ เป็นต้น สำหรับปัญหาต่อนักเรียน โดยส่วนใหญ่เด็กนักเรียนจะขาดเรียนเป็นประจำเพื่ออยู่บ้านหรือช่วยผู้ปกครองทำงาน ทั้งนี้ เพราะการประกอบอาชีพภายในหมู่บ้านคือการทำไร่ และรับจ้างเป็นส่วนใหญ่ เมื่อถึงฤดูกาลเกษตร นักเรียนจะต้องอยู่บ้านเพื่อเลี้ยงน้องหรือไปช่วยผู้ปกครอง ทำงาน หรือรับจ้างแล้วแต่กรณี ทำให้การเรียนการสอนได้รับไม่เต็มที่ สำหรับด้านตัวผู้บริหารโรงเรียนพบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีคุณวุฒิไม่เหมาะสมคือจบเพียง ม.6 และไม่มีวุฒิทางการศึกษา ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (2528) ได้กำหนดคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งครูใหญ่ไว้ว่า ได้รับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง หรือ ประกาศนียบัตรอื่นที่เทียบได้ไม่ต่ำกว่านี้ซึ่ง ก.ค. รับรองว่าเป็นคุณสมบัติเฉพาะ

ข้าราชการครู (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู, 2528) แต่เดิมมาโรงเรียนบ้านห้วยน้ำขาวเป็นโรงเรียนของตำรวจตระเวนชายแดน ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนในสมัยนั้นจึงเป็นตำรวจตระเวนชายแดนด้วย ซึ่งไม่มีคุณวุฒิทางการศึกษา ต่อมาโรงเรียนบ้านห้วยน้ำขาวได้ถูกโอนให้กับ สปช. และสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี ผู้บริหารโรงเรียนจึงโอนจากตำรวจตระเวนชายแดนมาเป็นข้าราชการครูสังกัด สปช. ด้วย และผู้บริหารโรงเรียนไม่ได้ศึกษาต่อเพิ่มเติมเพื่อให้มีคุณวุฒิทางการศึกษา จากข้อมูลการวิจัยที่ค้นพบในสภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านห้วยน้ำขาว จะเห็นได้ว่าสามารถทำผลงานเพื่อให้ดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ได้อย่างง่าย แต่ผู้บริหารโรงเรียนบ้านห้วยน้ำขาวในปัจจุบันดำรงตำแหน่งเพียงครูใหญ่และไม่สามารรถที่จะทำผลงานเพื่อเสนอให้ดำรงตำแหน่งเป็นอาจารย์ใหญ่ได้ เพราะไม่มีคุณวุฒิทางการศึกษาและมีคุณวุฒิไม่เหมาะสมดังกล่าวทำให้ไม่สามารถเป็นศึกษานิเทศก์ระดับโรงเรียนให้กับครูสายผู้สอนได้

3. การจัดกิจกรรมการศึกษาอกระบบโรงเรียนที่ส่งเสริมหรือสนับสนุน
วัตถุประสงค์หลักของหมู่บ้าน อนุป. และปชด. บ้านห้วยน้ำขาว สามารถแบ่งได้ดังนี้

3.1 ด้านปรับปรุงเศรษฐกิจของหมู่บ้าน อาชีพหลักของประชาชนในหมู่บ้าน ได้แก่การทำไร่ รองลงมาคือการค้ารับจ้าง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง ได้แก่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งมีเจ้าหน้าที่คือเกษตรตำบลซึ่งปฏิบัติงานประจำตำบลที่ได้รับมอบหมายเพื่อให้ความช่วยเหลือประชาชน เพื่อให้เศรษฐกิจของหมู่บ้านได้มีการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนให้หมู่บ้านได้แก่ การสาธิตการทำปุ๋ยหมัก โครงการอนุรักษ์ดินและน้ำ โครงการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม โครงการขยายพันธุ์ปลา น้ำจืด การให้ความรู้การปลูกฝ้ายแบบครบวงจร โครงการส่งเสริมพืชอาหารสัตว์ และการป้องกันโรคสัตว์ โครงการสถาบันกลุ่มเกษตรกร โครงการสัตว์ขนาดเล็กในหมู่บ้าน โครงการฝึกอบรมวิชาการเกษตร และโครงการธนาคารข้าว แต่ตามสภาพความเป็นจริงการให้การศึกษาเกี่ยวกับการเกษตร ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการเพราะพื้นเเนเดิมของประชาชนในหมู่บ้านห้วยน้ำขาวคือการรับจ้าง ทำให้ไม่สามารถทำการเกษตรได้ดีเท่าที่ควร หน่วยงานที่รับผิดชอบต่อมาคือกรมแรงงาน เพราะอาชีพรองลงมาภายในหมู่บ้านคือการรับจ้าง จากการสัมภาษณ์ผู้มีอาชีพรับจ้าง

ส่วนใหญ่จะตอบว่าได้รับค่าจ้างต่ำมากคือวันละ 45 - 60 บาท ดังนั้นกรมแรงงานควรจะไปให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายแรงงานแก่ผู้จ้างและผู้รับจ้างภายในหมู่บ้าน เพื่อจะได้ปรับปรุงเศรษฐกิจของหมู่บ้านให้ดีขึ้น สำหรับหน่วยงานอื่น ๆ มีหน้าที่มาช่วยเสริมหรือให้ความช่วยเหลือเป็นครั้งคราว

3.2 ด้านสร้างความปลอดภัยถาวรของหมู่บ้านพื้นที่บริเวณชายแดน เป็นเขตล่อแหลมอันตราย ที่อาจจะเกิดขึ้นต่อความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินได้ทุกขณะ ดังนั้นการจัดระบบความมั่นคงปลอดภัยจึงมีความจำเป็นยิ่งยวดของท้องถิ่น ในปัจจุบันหน่วยงานที่ดำเนินการในด้านนี้โดยตรงได้แก่กระทรวงกลาโหม โดยหน่วยเฉพาะกิจพัฒนาพื้นที่ชายแดนไทย - พม่า จังหวัดกาญจนบุรี และกระทรวงมหาดไทย โดยที่ทำการปกครองจังหวัดกาญจนบุรี เพื่อให้หมู่บ้านมีความปลอดภัย ได้จัดฝึกอบรมการรักษาความปลอดภัยของหมู่บ้าน การฝึกอบรมอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง การฝึกอบรมยุวชนชายแดนเพื่อความมั่นคง การฝึกอบรมเยาวชนชายแดน ซึ่งไพฑูริย์ วชิราโชติกุล (2531) ได้กล่าวไว้ว่าอย่างไรก็ดีการพัฒนาอาชีพ บริการสังคม การพัฒนาทางการศึกษาส่งเสริมให้ประชาชนมีงานทำ ไม่ย้ายถิ่น นับได้ว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ก่อให้เกิดความมั่นคงของชุมชน นอกเหนือจากการป้องกันภัยอันตรายโดยตรงจากภายนอกประเทศ

3.3 ด้านการพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยของหมู่บ้าน หมู่บ้าน อพป. เป็นรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีพระราชบัญญัติจัดระเบียบบริหารหมู่บ้าน อพป. น.ศ.2522 รองรับ (กระทรวงมหาดไทย, ม.ป.ป.) เพื่อให้คณะกรรมการหมู่บ้านสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามความรับผิดชอบอย่างมีประสิทธิภาพ กระทรวงมหาดไทยโดยกรมการปกครอง จึงมอบหมายให้ที่ว่าการอำเภอเมืองกาญจนบุรี และที่ทำการปกครองจังหวัดกาญจนบุรีจัดการฝึกอบรมคณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยระดับหมู่บ้าน

3.4 ด้านการพัฒนาบริการทางสังคมของหมู่บ้าน หมู่บ้าน อพป. และ ปชด. บ้านห้วยน้ำขาว เป็นหมู่บ้านที่อยู่ในชนบทห่างไกล และติดชายแดนที่มีป่าดงดิบทึบมากมาย ทำให้มีพาหะนำโรคอยู่เป็นจำนวนมาก หนึ่งในจำนวนนั้นคือ ยุง ซึ่งเป็นพาหะนำโรคไข้มาเลเรีย และไข้ฉี่ลาเรีย (โรคเท้าช้าง) จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่มาเลเรียคลินิก และประชาชนพบว่าในหนึ่งวันจะมีประชาชนมาเจาะเลือดเพื่อตรวจมาเลเรียเฉลี่ย 4 คน และต้องพบคนเป็นมาเลเรียสัปดาห์

ละ 10 คน ประกอบด้วยหมู่บ้านอยู่ห่างไกลจากจังหวัดเป็นระยะทางไกล และ
สภาพถนนทรุดโทรม ทำให้หน่วยงานสาธารณสุขที่รับผิดชอบด้านบริการทางสังคม ได้
จัดฝึกอบรมผู้สื่อข่าวสาธารณสุขและการป้องกันอุบัติเหตุ การอบรมอาสาสมัคร
มาเลเรียประจำหมู่บ้าน โครงการนี้ตนเองในการป้องกันไข้มาเลเรีย

4. ความต้องการการศึกษาของประชาชน

4.1 ความต้องการการศึกษาในระบบโรงเรียน โดยส่วนใหญ่
ประชาชน ต้องการให้โรงเรียนเปิดสอนเป็นเวลา 9 ปี หรือเทียบเท่า ม.3
ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ปกครองของเด็กนักเรียนส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับการศึกษา
ภาคบังคับจึงต้องการให้บุตรได้เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น อีกประการที่มีโรงเรียน
มัธยมศึกษาระดับตำบลซึ่งอยู่ห่างจากหมู่บ้านเป็นระยะทางไกลถึง 23 กิโลเมตร
ประกอบด้วยรถโดยสารประจำทางวิ่งภายในหมู่บ้านมีจำนวนน้อย ทำให้ผู้ปกครอง
ต้องการให้โรงเรียนบ้านห้วยน้ำขาวเปิดสอนเป็นเวลา 9 ปี และสภาพของ
โรงเรียนสามารถเปิดสอนได้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
ได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกโรงเรียนประถมศึกษาที่จะเปิดสอนมัธยมศึกษาตอนต้น
ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)
ดังนี้ (1) มีสถานที่เพียงพอและเอื้ออำนวยต่อการฝึก เรียน ทำกิจกรรมการเกษตร
(2) มีอาคารสถานที่ โต๊ะ เก้าอี้ วัสดุ ครุภัณฑ์ สนับสนุนการเรียนการสอนในระดับ
มัธยมศึกษา (3) มีผลสำเร็จด้านการเรียนการสอนอาชีพ/กลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ
/นักเรียนสามารถมีรายได้ระหว่างเรียนได้ (4) เป็นโรงเรียนประถมศึกษาใน
เขตชนบทห่างจากโรงเรียนมัธยมศึกษา (5) เป็นโรงเรียนในเขตพื้นที่ซึ่งมีอัตรา
การเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาต่ำอันเนื่องมาจากความยากจนของผู้ปกครอง (6) ผู้
บริหารโรงเรียนและคณะกรรมการมีความสนใจ ตั้งใจ กระตือรือร้น และเสียสละ
(7) ครู อาจารย์พอที่จะเปิดทำการสอนวิชาสามัญและวิชาชีพที่เหมาะสมแก่ท้องถิ่นได้
(8) ผู้ปกครองนักเรียน ประชาชนในท้องถิ่นยินดีให้การสนับสนุนให้บุตรหลานเข้าเรียน
(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534) ยกเว้นผู้บริหารและคณะ
ครูเท่านั้นที่ไม่เป็นตามเกณฑ์ การที่โรงเรียนบ้านห้วยน้ำขาวสอนเน้นวิชาชีพเพื่อ
ประกอบอาชีพ ก็เป็นความรู้ที่ประชาชนต้องการ เพราะสิ่งเหล่านี้จำเป็นมากเมื่อ
นักเรียนจบการศึกษาภาคบังคับแล้ว และไม่สามารถเรียนต่อได้ ก็จะนำความรู้
เพื่อใช้ประกอบอาชีพให้ได้มีประสิทธิผลยิ่งขึ้น

4.2 ความต้องการด้านปรับปรุงเศรษฐกิจของหมู่บ้าน โดย
 ส่วนรวมประชาชน ต้องการความรู้ในการประกอบอาชีพเพื่อให้มีอาชีพมั่นคง ความรู้
 ในการเพิ่มรายได้ให้สูงขึ้น เพราะรายได้เฉลี่ยต่อปีของครอบครัวอยู่ในระดับต่ำ
 อาชีพรายจ้างเฉลี่ย 14,000 บาท อาชีพเกษตรกรรวมเฉลี่ย 32,000 บาท
 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2531) นอกจากนี้
 ยังมีความต้องการความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ ซึ่งหมายถึงการรู้จักใช้ดินใช้
 ดินและน้ำอย่างมีประสิทธิภาพในการเพาะปลูก และความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและ
 กำจัดศัตรูพืช เพราะจำเป็นต้องใช้ในการประกอบอาชีพอยู่เป็นประจำ

4.3 ความต้องการด้านการสร้างความปลอดภัยอาหารของหมู่บ้าน
 ประชาชนต้องการมีความรู้เกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความรู้
 เกี่ยวกับการสื่อสารข่าวสารกับหน่วยราชการเมื่อเกิดเหตุร้ายแรง ความรู้เกี่ยวกับ
 การฝึกทบทวนการรักษาความปลอดภัย ทั้งนี้เพราะบ้านห้วยน้ำขาวอยู่ติดกับชายแดน
 และมีช่องทางที่กะเหรี่ยงอิสระใช้เป็นเส้นทางขนส่งเสบียงอาหาร หรือหลบหนีเมื่อ
 เกิดการปะทะกับทหารของรัฐบาลมาถ้าหากประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว
 ก็อาจจะสามารถช่วยเหลือตนเองที่เกี่ยวข้อง

4.4 ความต้องการด้านการพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตย
 ของหมู่บ้าน ประชาชนส่วนใหญ่ต้องการมีความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้ง ทั้งนี้อาจเป็น
 เพราะหมู่บ้าน อป. และปชด. บ้านห้วยน้ำขาว อยู่ห่างไกลจากตัวจังหวัด และไม่ค่อย
 มีผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้แทนราษฎรไปหาเสียงแกลงนโยบายพรรคภายในหมู่บ้านประกอบ
 กับประชาชนให้ความสนใจการเลือกตั้งเป็นพิเศษจะเห็นได้ว่ามีประชาชนไปใช้สิทธิ
 ออกเสียงเลือกตั้งถึงร้อยละ 70 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ
 สังคมแห่งชาติ, 2531) จากการสัมภาษณ์ประชาชนพบว่าส่วนมากผู้ใหญ่บ้านจะเป็น
 ผู้นำนโยบายพรรคมาประชุมชาวบ้าน หากประชาชนได้รับความรู้เกี่ยวกับ
 การเลือกตั้งมากขึ้น ก็อาจจะทำให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยภายในหมู่บ้านดีขึ้น
 มากก็เป็นได้ ความรู้เกี่ยวกับการบริหารหมู่บ้าน อป. และปชด. และความรู้เกี่ยวกับ
 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมืองการปกครองท้องถิ่น ก็เป็นเรื่องที่ประชาชน
 ต้องการมีความรู้ เพราะหมู่บ้าน อป. ถือว่าเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย
 ขั้นพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กระทรวงมหาดไทย, ม.ป.ป) และอาจเป็นเพราะ
 ประชาชนต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเพื่อจะได้ช่วยพัฒนาการปกครอง
 ระบอบประชาธิปไตย

4.5 ความต้องการด้านการพัฒนาบริการทางสังคมของหมู่บ้าน
 ประชาชนส่วนใหญ่ต้องการมีความรู้เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพอนามัยขั้นพื้นฐานและ
 การปฐมพยาบาล ทั้งนี้เพราะประชาชนไม่ต้องการเจ็บไขหรือป่วย ซึ่งจะทำให้ไม่
 สามารถประกอบอาชีพได้แล้วยังต้องเสียค่าใช้จ่ายอีก เมื่อมีความรู้เกี่ยวกับเรื่อง
 ดังกล่าวก็จะสามารถปฏิบัติตนให้ห่างไกลจากโรคภัยไข้เจ็บได้ ซึ่งสอดคล้องกับ
 การวิจัยของบำเพ็ญ แสงดี (2532) ว่าความต้องการความรู้เรื่องต่าง ๆ
 ของประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านบริเวณชายแดนส่วนใหญ่ต้องการมีความรู้ในการรักษา
 โรคภัยไข้เจ็บเบื้องต้น ความรู้เกี่ยวกับการใช้ยาประเภทต่าง ๆ ประชาชนก็มี
 ความต้องการ โดยปกติชาวชนบทจะไม่ยอมไปคลินิกหรือโรงพยาบาล เพราะเสีย
 เวลาและค่าใช้จ่ายมาก ส่วนมากชาวชนบทจะนิยมซื้อยาชุดกินเอง ความรู้เกี่ยวกับ
 อนามัยแม่และเด็ก ก็เป็นอีกเรื่องที่ประชาชนต้องการมีความรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ
 เมื่อแม่และเด็กมีสุขภาพดี เจริญเติบโตแข็งแรง ไม่เจ็บป่วยก็จะสามารถไปประกอบ
 อาชีพหรืออยู่เฝ้าบ้านได้ เมื่อถึงระดับหนึ่งจะสามารถใช้แรงงานได้ เพราะอาชีพ
 ส่วนใหญ่คือการเกษตรกรรม และการรับจ้าง ซึ่งต้องใช้แรงงาน

4.6 ความต้องการด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการช่วยเหลือตนเองในการพัฒนาหมู่บ้าน
 ประชาชนส่วนใหญ่ต้องการความรู้เกี่ยวกับการร่วมมือกันเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภายในหมู่บ้านไม่ค่อยได้ร่วมกัน
 เพื่อพัฒนาหมู่บ้าน จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้านได้รับคำตอบว่าส่วนมากประชาชน จะ
 ทำงานประกอบอาชีพของแต่ละคน ไม่ค่อยมีเวลาว่าง แม้แต่การประชุมคณะ
 กรรมการกลางของหมู่บ้าน ซึ่งต้องประชุมกันทุกเดือนยังไม่ค่อยได้ประชุม

4.7 สำหรับช่วงเวลาที่ประชาชนต้องการได้รับความรู้คือในช่วง
 ฤดูร้อนระหว่างเดือนมีนาคม - พฤษภาคม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในช่วงดังกล่าวว่าง
 เว้นจากฤดูกาลทำการเกษตรกรรม จำนวนวันที่ต้องการได้รับความรู้คือ 7 - 15 วัน
 จำนวนวันต่อชั่วโมงคือ 3 ชั่วโมงต่อวันในช่วงเวลาเย็น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ
 ช่วงเช้าจะประกอบกิจกรรมอื่น ๆ เช่น การไปหาอาหารจับปลา ล่าสัตว์ หาของป่า
 เพื่อไว้ใช้ประกอบอาหาร หรือจำหน่าย เป็นต้น ส่วนสถานที่ใช้จัดเพื่อได้รับความรู้
 คือโรงเรียนบ้านห้วยน้ำขาว อาจเป็นเพราะโรงเรียนตั้งอยู่เป็นศูนย์กลางของ
 หมู่บ้าน ประกอบกับมีอาคารสถานที่เพียงพอ ส่วนรูปแบบและวิธีการที่ประชาชน

ต้องการได้รับความรู้คือการจัดอบรม มีการบรรยาย สาธิต และการปฏิบัติ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะประชาชนมีความรู้การศึกษาภาคบังคับ การเรียนรู้ที่ดีที่สุดของพวกเขา จึงต้องลงมือปฏิบัติดังที่ จอห์น ดีวอี้ (John Dewey) กล่าวว่า การเรียนรู้โดย การปฏิบัติ (Learning by doing)

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากผลการวิจัยพบว่า มีประชาชนอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ ร้อยละ 16.40 (จำนวน 51 คน) ศูนย์การศึกษาเอกโรงเรียนจังหวัดกาญจนบุรี ควรส่งครูอาสาสมัครไปประจำในหมู่บ้านเพื่อจัดบริการที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน การเผยแพร่ความรู้ต่าง ๆ ทางเสียงตามสายโดยใช้หอกระจายข่าว และการสอน ผู้ไม่รู้หนังสือให้อ่านออก เขียนได้
2. ประชาชนในบ้านห้วยน้ำขาวมีความต้องการให้โรงเรียนเปิดสอนถึง 9 ปี (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - มัธยมศึกษาปีที่ 3) ประกอบกับสภาพของโรงเรียน บ้านห้วยน้ำขาวมีองค์ประกอบ ที่ได้ตามเกณฑ์การเปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของ สปช. ดังนั้นโรงเรียนบ้านห้วยน้ำขาวควรเสนอต่อสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อทำการเปิดสอนชั้น ม.1 - 3 เพื่อตอบสนองให้เด็กนักเรียน บ้านห้วยน้ำขาวและหมู่บ้านใกล้เคียงได้มีโอกาสเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น
3. ประชาชนในบ้านห้วยน้ำขาวมีความต้องการการศึกษาเพื่อให้มีรายได้ ที่มั่นคงและสูงขึ้น ประกอบกับการให้การศึกษาหรือการอบรมต่าง ๆ ที่สนับสนุนส่งเสริม หมู่บ้าน อปป. และปชด. ไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน ดังนั้นหน่วยงาน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหมู่บ้าน อปป. และปชด. บ้านห้วยน้ำขาว ควรส่งเสริมและสนับสนุน การให้ความรู้กับประชาชนในด้านต่าง ๆ โดยวิธีการศึกษานอกระบบโรงเรียนมากขึ้น กว่าที่เป็นอยู่และให้เหมาะสมกับจำนวนความต้องการของประชาชนในบ้านห้วยน้ำขาว โดยให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมมือกันจัดดำเนินงานเพิ่มขึ้นโดยเร่งด่วน ในความรู้ทุก ๆ ด้านไปพร้อมกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. จากการวิจัยหมู่บ้านห้วยน้ำขาวเป็นหมู่บ้านที่เกิดขึ้นใหม่และราษฎรประกอบไปด้วยชาวกะเหรี่ยงและชาวไทยอพยพถิ่นฐานมาจากที่ต่าง ๆ ดังนั้นควรศึกษาการดำเนินงานหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) หรือหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน (ปชด.) ไทย - พม่า ที่หมู่บ้านอื่นเพื่อจะได้ภาพรวมของหมู่บ้าน อพป. และปชด.
2. จากการวิจัยหมู่บ้านห้วยน้ำขาวซึ่งเป็นทั้งหมู่บ้าน อพป. และปชด. ดังนั้นควรศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินกิจกรรมทางการศึกษาของหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) และหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน (ปชด.) กับหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) หรือหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน (ปชด.) ที่อยู่ใกล้เคียงกันเพื่อจะได้ข้อสรุปว่าการเป็นหมู่บ้าน อพป. และปชด. มีข้อเหมือนและแตกต่างจากการเป็นหมู่บ้าน อพป. หรือหมู่บ้าน ปชด. อย่างไร

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย